

Ks. Janusz Wilk
*Charakterystyka i zadania przełożonego wspólnoty
chrześcijańskiej według Listów Pasterskich.*
Studium biblijno-pragmatyczne

(Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach),
Księgarnia św. Jacka, Katowice 2015, ss. 457. DOI: 10.34839/wpt.2015.23.2.336-338

Książka ks. Janusza Wilka na temat charakterystyki i zadań przełożonego wspólnoty chrześcijańskiej została przygotowana z dużą starannością. Jej podstawowym źródłem są Listy Pasterskie, tj. Pierwszy i Drugi List do Tymoteusza i List do Tytusa. Nie jest to jednak jedyne źródło, na którym autor oparł swoje badania, co wyraźnie zaznaczył w bibliografii, wskazując na teksty biblijne (wydania krytyczne – 7 pozycji, nowożytne tłumaczenia Biblii – 15 pozycji), pozabiblijne teksty źródłowe (72 pozycje) oraz dokumenty Kościoła (13 pozycji).

Rozprawa rozpoczyna się od bogatego wykazu skrótów (8 stron) oraz wstępu (8 stron). Zasadniczy jej trzon składa się z dwóch części. W pierwszej poruszone zostały zagadnienia dotyczące charakterystyki przełożonego wspólnoty chrześcijańskiej, oczywiście według Listów Pasterskich, jako że ta grupa pism jest przedmiotem badań autora. W drugiej części zaprezentowane zostały zadania przełożonego tejże wspólnoty. Powróćmy jeszcze do pierwszej części, którą J. Wilk podzielił na dwa rozdziały. W pierwszym przedstawił charakterystykę biskupa, prezbitera i diakona jako przełożonego wspólnoty, a w drugim omówił tytuły i metafory, które opisują przełożonego wspólnoty. Rzecz, która rzuca się w oczy czytelnika, to pewna dysproporcja w długości tych rozdziałów, odpowiednio 83 i 101 stron. Jednak uważna lektura pozwala ją zrozumieć, drugi bowiem rozdział skupia się na bardzo wielu tytułach i metaforach. Oto one: apostoł, herold, nauczyciel, więzień, sługa, człowiek Boga, żołnierz, zapaśnik, rolnik, pracownik, naczynie. Druga część rozprawy składa się również z dwóch rozdziałów. Pierwszy z nich został poświęcony zadaniom przełożonego wobec samego siebie, a są nimi: wzrastanie w nauce, troska o gorliwość i prawowierność oraz troska o pobożność, czystość i zdrowie. Drugi zaś ukazuje zadania przełożonego wobec wspólnoty, a są to: odpowiedzialność za naukę Ewangelii, konfrontacja z szerzącymi błędną naukę, kształtowanie poszczególnych grup społecznych. Zasadniczy trzon pracy zamyka zakończenie (5 stron), w którym autor przedstawia zasadnicze wnioski z przeprowadzonych przez siebie badań. Autor przedstawił również bardzo bogatą bibliografię naukową. Ta ostatnia podzielona została na kilka części. Szczególną uwagę należy zwrócić na niezwykle bogatą litera-

ture w zakresie konsultowanych komentarzy (3,5 strony) i opracowania (18,5 strony). Autor opiera swoje badania na pozycjach wielojęzycznych. Oprócz polskich opracowań, sięga również po te publikowane w językach: włoskim, niemieckim, francuskim i hiszpańskim. W ten sposób udostępnia polskiemu czytelnikowi wyniki badań nad zagadnieniem prowadzonych w zagranicznych ośrodkach.

Na szczególną uwagę zasługuje również indeks autorów (8 stron), który bardzo ułatwia czytelnikowi zorientowanie się, z jakimi uczonymi autor podejmuje dyskusję. Niezwykle ważnym elementem rozprawy jest zamieszczenie streszczenia w języku angielskim, które lokuje rozprawę w przestrzeni bibliograficznej o standardach europejskich i światowych.

Należy zauważyć, że autor operuje poprawnym i bogatym słownictwem, język książki jest naukowy, ale zrozumiały. Wnioski są formułowane w sposób kompetentny; są dobrze uargumentowane i uzasadnione w treści pracy. Odznaczają się logicznością wyводу i wynikają bezpośrednio z przeprowadzonych analiz.

Praca zawiera dużo przypisów, które wskazują na umiejętność dyskusji autora z innymi specjalistami w poszczególnych zagadnieniach, które zostały poruszone w pracy. Przejrzystość i zrozumiałość stylu jest dużym walorem pracy. Do odnotowania jest również precyzja terminologiczna, którą posługuje się ks. Janusz Wilk. Rzecz dotyczy takich pojęć jak *diakonos*, *presbyteros* i *episkopos*. Aby uniknąć niemal narzucającej się terminologii analogicznej (diakon, prezbiter, episkop), autor posługuje się pojęciami greckimi, bo przecież odpowiednikiem gr. *episkopos* jest pol. „biskup”. Pewnym mankamentem jest tłumaczenie tekstów źródłowych, które należałoby dopracować. Drobnym błędem edytorskim jest dzielenie wyrazów greckich (zob. np. s. 187), które nie zostało dokonane prawidłowo. Sugeruję więc, aby w przyszłych wydaniach zadbać o usunięcie tego „chochlika drukarskiego”. Poza tym należy zauważyć cztery fundamentalne zalety rozprawy ks. Janusza Wilka. Po pierwsze, jako fundament swojego poszukiwania, autor wyraźnie i precyzyjnie wskazał cechy biskupa, prezbitera i diakona (s. 33–39). Po drugie, autor poszukuje nie tylko znaczenia poszczególnych pojęć (biskupa, prezbitera i diakona), lecz także wskazał na funkcje tych osób we wspólnocie i zadania, jakie są przed nimi stawiane. Po trzecie, ks. Janusz Wilk nie bał się podjąć trudnego zagadnienia tożsamości (lub nie) biskupa i prezbitera w Listach Pasterskich. Po czwarte, autor zajął się nie tylko zagadnieniami ogólnymi, lecz także szczegółowymi, jak na przykład znaczenie w 2 Tm 2, 15 zwrotu *orthotomounta ton logon tēs alētheias* (s. 187–190). Te wybrane zagadnienia świadczą o szczególnych zaletach opracowania ks. Janusza Wilka. Bez wątpienia również wnioski są formułowane w sposób zrozumiały i kompetentny; są dobrze uargumentowane i uzasadnione w treści pracy. Odznaczają się logicznością wyводу. Wynikają bezpośrednio z przeprowadzonych badań.

Nie ulega wątpliwości, że książka ks. Janusza Wilka wzbogaciła polski rynek badań teologicznych w ogólności, a biblijnych w szczególności. Jest to opracowanie niezwykle rzetelne i pod każdym względem naukowe; uwzględnia najnowsze badania i światową literaturę dotyczącą Listów Pasterskich. Książka stanowi doskonały materiał w dziedzinie badań nad *Corpus Pastorale* nie tylko dla studentów, lecz także dla teologów w celu odnajdywania podstaw dla przedstawienia charakterystyki i zadań przełożonego wspólnoty chrześcijańskiej.

Konkludując, należy stwierdzić, że rozprawa ta jest w pełni wartościowym opracowaniem egzegetycznym i teologicznym, które prowadzi autora do twórczych wniosków. Wnioski są dobrze uargumentowane, a poszczególne partie wyводу zostały poparte fachową literaturą dotyczącą omawianego zagadnienia. Dobrze się stało, że opracowanie to ujrzało światło dzienne i w ten sposób może stać się impulsem do dalszych badań nad *Corpus Pastorale*.

ks. Sławomir Stasiak